

٥٩٧٣

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

٤٥٩٧٣

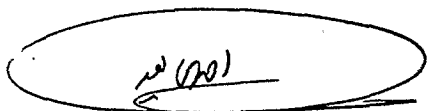
تاییدیه اعضای هیئت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

وزارت اطلاعات آران و همدان
پیشگیری از ارتداد

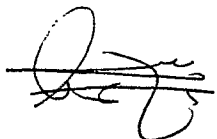
اعضاء هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای حسین کوچه
تحت عنوان بررسی مسائل و مشکلات شوراهای شهری (مطالعه موردی شوراهای شهری استان
تهران)
را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد
می کنند.

اعضاء هیئت داوران :

امضاء :

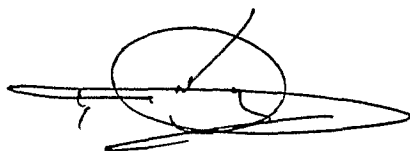
۱ - استاد راهنما : خانم دکتر احمدی پور

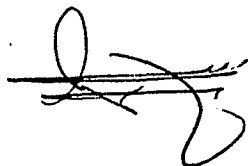
۲ - استاد مشاور : آقای دکتر اکبر پرهیزکار

۳ - استاد ناظر : آقای دکتر رحمت اله فرهودی

۴ - استاد ناظر : آقای دکتر حسین شکویی

۵ - نماینده شورای تحصیلات تکمیلی : آقای دکتر اکبر پرهیزکار

آیین‌نامه چاپ پایان‌نامه (رساله)‌های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان‌نامه (رساله)‌های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس مبتنی بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است. بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش‌آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می‌شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان‌نامه (رساله)ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به مرکز نشر دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:

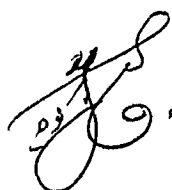
کتاب حاضر، حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد/نگارنده در رشته: جغرافیای انسانی (جغرافیا و برنامه ریزی شهری) است که در سال ۱۳۸۱ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی خانم دکتر زهرا احمدی پور و مشاوره جناب آقای دکتر اکبر پرهیزکار از آن دفاع شده است.

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه‌های نشریات دانشگاه تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به مرکز نشر دانشگاه اهدا کند دانشگاه می‌تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می‌کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می‌تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند، به علاوه به دانشگاه حق می‌دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب حسین کوچه دانشجوی رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می‌شوم.

امضاء

۲۰ / ۱۳۸۱ / ۱۳۸۱

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری

بررسی مسائل و مشکلات شوراهای شهری
(مطالعه موردی شوراهای شهری استان تهران)

حسین کوچه

استاد راهنما:

خانم دکتر احمدی پور

استاد مشاور:

آقای دکتر اکبر پرهیزگار

فروردین ۱۳۸۱

این پایان نامه را تقدیم می کنم به:

نغمه های زندگانیم. پدر و مادر عزیزم

شریک زندگانیم عزیزم پیمان و همسنگر شفیقی که بارقه ای از امید

و کوله باری از نوید را برایم به ارمغان آورد.

و همه عزیزانی که به نوعی در انجام این پایان نامه مرا یاری نموده اند

بنام خدا

سپاس خدای عزوجل، که به من توفیق انجام این پژوهش را ارزانی نمود. این تحقیق حاصل کوششها و همکاری عزیزانی است که عدم مساعدت آنها می توانست طرح و نتایج آنرا بعهدہ تعویق بسپارد. لذا بر خود واجب می دانم از همه سرورانی که در انجام این امر مرایارو و یاور بودند قدردانی و سپاسگزاری نمایم.

با تشکر و قدردانی از زحمات خطیر استاد ارجمند سرکار خانم زهرا احمدی پور که همواره به زیور اخلاق و زینت علمش، که تبلوری از مقام والای استادی ایشان میباشد زحمت راهنمایی در تدوین این پایان نامه را به عهده گرفته اند. و همچنین کمال تشکر و قدردانی را دارم از جناب آقای دکتر پرهیزکار که از راهنماییهای صمیمانه و متانت و منش عظیم ایشان درسها آموخته ام و همچنین از جناب آقای دکتر محمد رضا حافظ نیا نیز به خاطر راهنماییهای ارزنده ایشان کمال تشکر و قدردانی را دارم.

مدیریت شهری به عنوان یک رویکرد نوین در حل معضلات و مشکلات بوجود آمده در جامعه به عنوان یک حکومت محلی در عرصه زندگی شهری ایفای نقش می نماید. امروزه با گسترش شهرنشینی و مشکلات خاص آن، بیش از پیش ضرورت توجه همه جانبه به راهبردهای سودمند، برای بهینه سازی زندگی شهروندان مورد توجه قرار می گیرد. شوراهای شهر به عنوان یک عنصر از مدیریت شهری که مسئولیت عظیم اداره شهرها را در سطح محلی بر عهده دارد چند صباحی است که پا به عرصه زندگی شهرها گذاشته است (و در واقع نتیجه تلاش یک دوره یکصد ساله از زمان مشروطه تا به حال می باشد). این تحقیق در نظر دارد تا در یابد شوراهای در عرصه فعالیت های خود با مشکلاتی روبرو هستند؟ و در صورت مثبت بودن جواب، نوع مشکلات را نیز شناسایی و مورد بررسی قرار دهد. طی مطالعات صورت گرفته در زمینه روند تشکیل شوراهای از زمان مشروطه (۱۲۸۶) تا به امروز این شوراهای در انجام وظایف محوله با مشکلات و معضلاتی روبرو بوده اند. هر چند که شوراهای اسلامی از همان اوایل پیروزی انقلاب اسلامی مورد توجه قرار گرفته است ولی به خاطر مسائل امنیتی و مشکلاتی که در جامعه وجود داشت نتوانستند در جامعه قوانین مربوط به آنها عملی شده و شوراهای تشکیل شوند.

این تحقیق در صدد است تا ضمن بررسی و مطالعه اقدامات صورت گرفته در مورد شوراهای در طول این چند سالی که از تشکیل آنها می گذرد و مشکلاتی را که با آن روبرو بوده اند را شناسایی کرده و راه حل مناسبی را برای آن معضلات ارائه نماید.

روش انجام کار به صورت اسنادی و پیمایشی می باشد و اطلاعات جمع آوری شده از طریق نرم افزارهای آماری تجزیه و تحلیل شده و در نهایت امر به نتایجی که پایان نامه دنبال می کرده است دست یافته ایم.

واژگان کلیدی: حکومت محلی، مدیریت شهری، تمرکز گرایی، عدم تمرکز، شوراهای، توسعه شهری

فهرست مطالب

صفحه	عنوان :
۱.....	مقدمه.....
۴.....	۱-۱ تعریف مساله.....
۷.....	۲-۱ سابقه تحقیق.....
۱۳.....	۳-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۱۴.....	۴-۱ اهداف تحقیق.....
۱۴.....	۵-۱ فرضیات تحقیق.....
۱۴.....	۶-۱ اساسی ترین مفاهیم به کار رفته در تحقیق.....
۱۴.....	۱-۶-۱ برنامه ریزی شهری.....
۱۵.....	۲-۶-۱ حکومت محلی.....
۱۵.....	۳-۶-۱ شورای اسلامی شهر.....
۱۵.....	۴-۶-۱ جایگاه شورای شهر.....
۱۶.....	۵-۶-۱ مشارکت مردمی.....
۱۶.....	۶-۶-۱ توسعه شهری.....
۱۷.....	۷-۶-۱ مدیریت شهری.....
۱۸.....	۷-۱ روش و نوع تحقیق.....

۱۸-۸-۱: جامعه و نمونه آماری..... ۱۸

۱۸-۹-۱: نحوه نمونه گیری و شیوه گردآوری و تجزیه تحلیل داده ها..... ۱۸

۲۰-۱۰-۱: محدودیت و مشکلات تحقیق..... ۲۰

فصل دوم: مدیریت شهری

۲۲..... مقدمه:..... ۲۲

۲۳-۱-۲: مروری بر مفاهیم شهر، مدیریت و مدیریت شهری..... ۲۳

۲۳-۱-۱-۲: تعریف شهر..... ۲۳

۲۷-۲-۱-۲: مفهوم مدیریت..... ۲۷

۲۸-۲-۱-۳: مدیریت شهری..... ۲۸

۳۲-۲-۲: بررسی روابط مدیریت شهری با جامعه شهری و کالبد شهری..... ۳۲

۳۲-۲-۱-۲: رابطه مدیریت شهر با جامعه شهری..... ۳۲

۳۳-۲-۲-۲: رابطه مدیریت با کالبد شهر..... ۳۳

۳۴-۲-۳: مدیریت شهری و تجارب آن در جهان..... ۳۴

۳۴-۲-۳-۱: ساختار مدیریت شهری در کشورهای توسعه یافته..... ۳۴

۳۵-۲-۳-۲: الگوی عمومی نظام مدیریت شهری در کشورهای توسعه یافته..... ۳۵

۳۶-۲-۳-۳: سیستم مدیریت شهری در کشورهای در حال توسعه یافته..... ۳۶

۳۹-۲-۴: مدیریت شهری در ایران..... ۳۹

۳۹-۲-۴-۱: مدیریت شهری - قبل از انقلاب اسلامی..... ۳۹

۴۴-۲-۴-۲: مدیریت شهری - بعد از انقلاب اسلامی..... ۴۴

۲-۴-۳ مقایسه سیستم مدیریت شهری در ایران و غرب ۵۱

۲-۵ شورای شهر الگوی نوین مدیریت شهری در ایران ۵۹

۲-۶ نتیجه گیری ۶۰

فصل سوم:

مقدمه: ۶۵

۳-۱ مفاهیم جامعه، سیاست، دولت و حکومت ۶۵

۳-۲ پایه های نظری تمرکزگرایی و عدم تمرکز ۶۷

۳-۲-۱ تمرکزگرایی و انواع آن ۶۸

الف: تمرکزگرایی سیاسی ۶۹

ب: تمرکزگرایی سازمانی و اداری ۷۰

۳-۲-۲ عدم تمرکز و انواع آن ۷۰

الف: عدم تمرکز سیاسی ۷۱

ب: عدم تمرکز اداری ۷۱

ج: عدم تمرکز فنی ۷۲

۳-۳ تعریف سازمانهای محلی ۷۲

۳-۳-۱ جایگاه سازمانهای محلی در سلسله مراتب حکومتی ۷۳

۳-۳-۲ سابقه تمرکززدایی و شکل گیری و سازمانهای محلی در جهان ۷۵

۳-۳-۳ سابقه سازمانهای محلی در ایران ۷۶

۳-۳-۴ انواع سازمانهای محلی ۷۹

الف : سازمانهای محلی انتصابی..... ۷۹

ب: سازمانهای محلی انتخابی..... ۷۹

۴-۳ مشارکت مردمی و نقش آن در توسعه..... ۷۹

۳-۴-۱ انواع الگوهای مشارکت..... ۸۲

۳-۴-۱-۱ بر حسب نوع مشارکت..... ۸۳

الف: مشارکت در تصمیم گیری و مدیریت..... ۸۳

ب: مشارکت در تأمین مالی هزینه انجام طرحها..... ۸۳

ج: مشارکت در تأمین نیروی انسانی..... ۸۳

۲-۴-۱ بر حسب زمینه مشارکت..... ۸۴

۳-۴-۱-۳ بر حسب نوع سازمانی..... ۸۴

الف: سازماندهی رسمی..... ۸۴

ب: سازماندهی غیررسمی..... ۸۴

۳-۴-۲ سطوح مشارکتی..... ۸۵

الف: سطح محدود مشارکتی..... ۸۵

ب: سطح نامحدود..... ۸۵

۳-۴-۳ ظرفیتهای مشارکتی..... ۸۶

۳-۴-۳-۱ ظرفیت مشارکت در تصمیم گیری..... ۸۶

۳-۴-۳-۲ ظرفیت مشارکت در تأمین مالی طرحها..... ۸۷

۳-۴-۳-۳ ظرفیت مشارکت در تأمین نیروی انسانی..... ۸۷

- ۳-۴-۴ شرایط عمده تحقق مشارکت..... ۸۷
- ۳-۴-۴ محدودیت ها و موانع مشارکت..... ۸۹
- ۳-۵-۵ شوراهای اسلامی شهر..... ۹۰
- ۳-۵-۲ اسلام در شورا..... ۹۰
- ۳-۵-۲ اسلام و شورا..... ۹۱
- ۳-۵-۳ جایگاه قانونی شوراها..... ۹۲
- ۳-۵-۴ بررسی سیر تاریخی تکوین شوراهای شهری در ایران..... ۹۵
- ۳-۵-۴-۱ انجمنهای شهر قبل از پیروزی انقلاب اسلامی..... ۹۵
- الف: دوره مشروطیت..... ۹۶
- ب: دوره پهلوی..... ۹۶
- ۳-۵-۴-۲ شوراهای اسلامی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی..... ۹۹
- ۳-۵-۵ نقش شوراهای اسلامی و وظایف آنها در چهار چوب نظام مدیریت شهری..... ۱۰۱
- ۳-۵-۶ شوراهای اسلامی شهر و ارتباط آن با سایر سازمانهای محلی دولتی..... ۱۰۸
- الف: شوراهای اسلامی شهر و ارتباط آن با وزارت کشور..... ۱۱۱
- ب: شوراهای اسلامی شهر و ارتباط آن با سازمان مدیریت و برنامه ریزی..... ۱۱۲
- ج: شوراهای اسلامی شهر و ارتباط آن با سازمان شهرداری..... ۱۱۳
- د: شورای اسلامی شهر و ارتباط آن با مسکن و شهرسازی..... ۱۱۳
- نتیجه گیری:..... ۱۱۴
- فصل چهارم: تجزیه و تحلیل آماری و آزمون فرضیات..... ۱۱۸
- مقدمه:..... ۱۱۸
- ۴-۱ مشخصات جغرافیایی استان تهران به عنوان نمونه مورد مطالعه..... ۱۱۸

- ۴-۱-۱ موقعیت جغرافیایی استان تهران..... ۱۱۸
- ۴-۱-۲ جغرافیای انسانی استان تهران..... ۱۱۹
- ۴-۲ تجزیه و تحلیل آماری و آزمون فرضیات..... ۱۲۲

فصل پنجم

- نتیجه گیری..... ۱۳۹
- ۱-۵ شوراها و نارساییها..... ۱۳۹
- الف: شوراها و نارسائیهای قانونی و حقوقی..... ۱۳۹
- ب: شوراها و مشکلات فرهنگی و اجتماعی..... ۱۳۹
- ج: شوراها و نارسائیهای سازماندهی و مالی..... ۱۳۹
- د: شوراها و مشکل ارتباط با دیگر نهادها..... ۱۳۹
- ۱-۱-۵ شوراها و تنگناهای قانونی و حقوقی..... ۱۴۱
- ۲-۱-۵ شوراها و نارسائیهای فرهنگی و اجتماعی..... ۱۴۹
- ۳-۱-۵ شوراها و تنگناهای مالی..... ۱۵۴
- ۴-۱-۵ شوراها و نارسائیهای تصمیم سازی و تنگناهای سازماندهی..... ۱۵۵
- ۲-۵ ارائه پیشنهادات..... ۱۶۱
- منابع..... ۱۶۴
- پیوست..... ۱۷۴
- چکیده انگلیسی..... ۱۸۸

فهرست جداول

جدول ۱-۲ جمعیت شهری جهان و کشورهای در حال توسعه
جدول ۲-۲ مقایسه مدیریت شهری در سه دوره همراه با محاسن و معایب آنها
جدول ۳-۲ مقایسه سیستم مدیریت شهری در ایران و کشورهای توسعه یافته
جدول ۱-۳ شرح وظایف شوراهای اسلامی شهر در بخش امور سازمانی، تشکیلاتی، مالی و سازماندهی
جدول ۲-۳ شرح وظایف شوراهای اسلامی شهر در بخش امور فنی و عمرانی شهر
جدول ۳-۳ شرح وظایف شوراهای اسلامی شهر در بخش امور خدمات شهر
جدول ۴-۳ شرح وظایف شوراهای اسلامی شهر در بخش سیاستگذاری، قانونگذاری و برنامه ریزی
جدول ۱-۴ فراوانی و درصد فراوانی و میانگین و انحراف معیار محاسبه شده برای هریک از گویه های (فرضیه اول)
جدول ۲-۴ فراوانی و درصد فراوانی و میانگین و انحراف معیار محاسبه شده برای هریک از گویه های (فرضیه دوم)
جدول ۳-۴ فراوانی و درصد فراوانی و میانگین و انحراف معیار محاسبه شده برای هریک از گویه های (فرضیه سوم)
جدول ۴-۴ فراوانی و درصد فراوانی و میانگین و انحراف معیار محاسبه شده برای هریک از گویه های (فرضیه چهارم)
جدول ۵-۴ فراوانی و درصد فراوانی و میانگین و انحراف معیار محاسبه شده برای هریک از گویه های (فرضیه پنجم)

فهرست نقشه
۱- نقشه ۱-۴ نقشه تقسیمات کشوری جمهوری اسلامی ایران
۲- نقشه ۲-۴ نقشه تقسیمات سیاسی استان تهران
۳- نقشه ۲-۴ نقاط شهری نمونه های مورد مطالعه

فهرست اشکال
۱- شکل ۱-۲ عوامل تشکیل دهنده شهر از نظر هوfer
۲- شکل ۱-۲ وظایف و روابط درونی مدیریت شهری
۳- شکل ۳-۲ الگوی عمومی نظام مدیریت شهری در کشورهای توسعه یافته
۴- شکل ۴-۲ سستم شهر در ایران بعد از انقلاب اسلامی
۵- شکل ۵-۲ سستم شهر در اروپا و آمریکا
۶- شکل ۶-۲ الگوی عمومی نظام مدیریت شهری و جایگاه شورای شهر در ایران
۷- شکل ۱-۳ ارتباط بین مفاهیم جامعه، سیاست، دولت، و حکومت
۸- شکل ۲-۳ جایگاه سازمانهای محلی در سلسله مراتب حکومت
۹- شکل ۳-۳ نحوه تشکیل نخستین مدیریت شهری در ایران
۱۰- شکل ۱-۴ نمودار مقایسه نارسایی و کمبود قوانین شوراهای شهری از نظر شورای شهر
۱۱- شکل ۲-۴ نمودار مقایسه میزان سعی سازمانهای محلی دولتی در مورد همکاری و هماهنگی با اعضای شوراها از نظر اعضای شورای شهر
۱۲- شکل ۵-۱ نمودار مقایسه میزان مشکلات شورای شهر در انجام وظایف محوله از نظر اعضای شوراهای شهر
۱۳- شکل ۲-۵ نمودار مقایسه ناریایی قوانین شورای شهر از نظر اعضای شوراهای شهر
۱۴- شکل ۳-۵ نمودار مقایسه میزان همکاری سازمانهای محلی دولتی با اعضاء شوراها از نظر اعضای شورای شهر
۱۵- شکل ۴-۵ نمودار مقایسه میزان مشارکت شهروندان در برنامه های در نظر گرفته شده برای شهر از نظر اعضای شوراهای شهر
۱۶- شکل ۵-۵ نمودار مقایسه میزان افزایش مشارکت افراد در برنامه های شهر با وجود یک سستم اطلاع رسانی از کارکرد شوراها برای آگاهی دادن به مردم از نظر اعضای شوراهای شهر
۱۷- شکل ۶-۵ نمودار مقایسه میزان مشکلات اقتصادی به دلیل عدم اطلاع کافی از منابع وامكانات موجود در شهر از نظر اعضای شوراهای شهر
۱۸- شکل ۷-۵ نمودار مقایسه میزان مشکلات بر سر راه شوراهای شهر برای پیاده کردن پروژه مدیریت شهری واحد در سطح شهر
۱۹- شکل ۸-۵ سلسله مراتب نظام شورای در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۲۰- شکل ۹-۵ نمودار مقایسه تاثیر گزاری منفی بر روی کارکرد شوراهای شهر به دلیل عدم تشکیل شوراهای محلی و منطقه ای از نظر اعضاء شوراهای شهر